

Jerzy Pereyma

Klub Polarny PTG

jerzy.pereyma@uni.wroc.pl

KLUB POLARNY POLSKIEGO TOWARZYSTWA GEOGRAFICZNEGO W 40-LECIE POWSTANIA

29 marca 1974 roku powołano Klub Polarny przy Polskim Towarzystwie Geograficznym, jako jedną z jego sekcji.

Zaczęło się mówić o Klubie podczas Sympozjum Spitsbergeńskiego – we Wrocławiu, wiosną 1972 roku. Wówczas to miała miejsce końcowa sesja Sympozjum poświęcona sprawie utworzenia „Polskiego Klubu Polarnego”. Autor niniejszego wspomnienia miał zaszczyt protokołować to zebranie, odbywające się w sali wykładowej Zakładu Meteorologii i Klimatologii (obecnie Zakład Klimatologii i Ochrony Atmosfery) Uniwersytetu Wrocławskiego, na ówczesnej ul. Cmentarnej (obecnie ul. Kosiby).

Profesor Alfred Jahn, wybitny geomorfolog i badacz polarny z Uniwersytetu Wrocławskiego wystąpił wówczas z inicjatywą powołania w Polsce Klubu Polarnego, jako kontynuacji istniejącego w latach trzydziestych „Polskiego Koła Polarnego” („Arctic Club of Poland”), na wzór podobnych zagranicznych organizacji polarnych m.in. w Wielkiej Brytanii, Stanach Zjednoczonych, Kanadzie. Memoriał, który wówczas powstał w obecności ok. 70 badaczy polarnych, podpisali: Stanisław Baranowski, Krzysztof Birkenmajer, Ryszard Czajkowski, Leopold Dutkiewicz, Alfred Jahn, Stefan Jewtuchowicz, Aleksander Kosiba, Stefan Kozarski, Stefan Manczarski, Stanisław Szczepankiewicz, Roman Teisseyre, Gabriel Wójcik, Seweryn Maciej Zalewski. Byli przedstawicielami uniwersytetów oraz jednostek PAN, członkami-założycielami Klubu Polarnego.

Memoriał skierowano do Polskiego Towarzystwa Geograficznego z prośbą o włączenie Klubu -w jego struktury (Jahn, 1989). Uzyskano zgodę Zarządu Głównego PTG i powołano Klub Polarny przy Polskim Towarzystwie Geograficznym, jako jedną z jego sekcji. W roku 1985 postanowiono, że Klub Polarny będzie funkcjonował jako jeden z Oddziałów PTG. Ostatecznie zdecydowano o tym w referendum. W ówczesnej rzeczywistości polityczno-prawnej było to najbardziej rokujące przedsięwzięcie. Jak się okazało w następnych latach, także w chwili obecnej, najbardziej właściwe.

Sympozja i konferencje

Podstawowym warunkiem przynależności do Klubu jest zainteresowanie problematyką i pobyt w obszarach polarnych. Wiek, status i wykształcenie nie mają żadnego znaczenia. Są wśród nas zarówno uczeni, jak obsługa techniczna wypraw, marynarze, żeglarze, alpinści i ostatnio coraz częściej - turyści. Warto przypomnieć deklarację klubową ś.p. Prymasa Kardynała Józefa Glempa: „zawód - duchowny, zainteresowania – sprawy wyższe”.

Klub to przede wszystkim jego członkowie. Ich liczba, począwszy od 71 osób w roku założenia, wzrastała do ponad 500 w końcu lat 80-tych ubiegłego wieku.

Jednym z postulatów zawartych w memoriale było organizowanie corocznych polarnych konferencji naukowych, połączonych ze spotkaniem koleżeńskim. Realizacja tego postulatu nastąpiła już w marcu 1974 roku we Wrocławiu podczas kolejnego Sympozjum Spitsbergeńskiego, traktowanego już jako I Sympozjum Polarne (Pereyma, 2014). Podczas XXXII Sympozjum Polarnego we Wrocławiu w 2008 roku przyjęto uchwałę o cyklu dwuletnim sympozjów. Motywacją była m.in. znaczna ilość konferencji o tematyce polarnej odbywających się w kraju i zagranicą. Odbyło się już 35 Sympozjów Polarnych (Pereyma, 2014), nie licząc Sympozjum Spitsbergeńskiego we Wrocławiu w 1972. Sympozja te odbywały się w następujących ośrodkach (i latach):

- Wrocław (1974, 1975, 1988, 1995, 2008, 2014),
- Poznań (1977, 1984, 1990, 2002),
- Toruń (1976, 1983, 1989, 2000) ,
- Warszawa (1982, 1994, 1997, 1998) ,
- Gdańsk (1978, 1986, 1992),
- Sosnowiec (1981, 1996, 2012),
- Lublin (1987, 1993, 1999),
- Kraków (1980, 2003),
- Łódź (1979, 2010),
- Szczecin (1985, 1991),
- Gdynia (2004),
- Kielce (2005).

Biuletyn Polarny 19-20

Pokłosie Sympozjów stanowią zbiory publikacji prezentujące wyniki badań prowadzonych w obu strefach polarnych. Od roku 1993 przez kilka lat, ukazywały się one w wersji angielskiej w tomach Polish Polar Studies. Warto również podkreślić, że niezwykle cenna, szczególnie dla młodych polarników, była możliwość bezpośredniej prezentacji wyników badań na życzliwym i zainteresowanym forum Sympozjum.

Władze Klubu to Zarząd z Przewodniczącym i jego zastępcą, Sekretarzem i Skarbnikiem oraz Członkami Zarządu i Komisją Rewizyjną. Prezesami kolejno byli: prof. Alfred Jahn (1974 – 1982), prof. Ryszard Wiktor Schramm (1982 – 1985), prof. Wojciech Stankowski (1985 – 1991), prof. Kazimierz Pękala (1991 – 2000), prof. Marek Grześ (2000 – 2008). Aktualnie, od 2008 roku, Prezesem jest dr Jerzy Pereyma. Vice-Prezesami byli: prof. Krzysztof Birkenmajer, dr inż. Dariusz Bogucki, prof. Gabriel Wójcik, dr Jerzy Giżewski (do chwili obecnej) Sekretarzami byli: Stanisław Baranowski, Jerzy Fabiszewski, Jerzy Pereyma, Piotr Kłysz, Janina Repelewska-Pękalowa, Ireneusz Sobota, Anna Kowalska, aktualnie jest Elżbieta Majchrowska.

Istnieje wydawnictwo klubowe – „Biuletyn Polarny”, które otrzymuję wszyscy aktywni polarnicy. Inicjatorem i pierwszym redaktorem „Biuletynu” był prof. dr hab. Zdzisław Czeppe. Biuletyn miał ułatwić integrację polarnej społeczności. Pierwszy numer ukazał się w roku 1993, niestety już po śmierci Pana Profesora. Redaktorem naczelnym wszystkich zeszytów jest profesor Andrzej Manecki. W kolejnych zeszytach (dotychczas ukazało się **ich 18**) przedstawiano m.in. sprawozdania z wypraw, sympozjów i konferencji krajowych i zagranicznych, wspomnienia, wiadomości o działalności towarzystw i organizacji polarnych na świecie, rozmaite varia, m.in. filatelistyka polarna. „Biuletyn Polarny” nieodpłatnie rozprowadzany jest zazwyczaj podczas sympozjów polarnych.

Warto przypomnieć, że Klub Polarny doczekał się kilku opracowań. Były to sprawozdania autorstwa Stanisława Baranowskiego (Baranowski, 1975, 1977), „Klub Polarny i jego dzieje” (Jahn, 1989), „Polscy Polarnicy”, (Kłysz, 1993), „Klub Polarny Polskiego Towarzystwa Geograficznego” (Pękala, Stankowski, 1999). Tradycją spotkań Klubu były, pełne humoru oraz życzliwie pouczające pogawędki Profesora Stanisława Siedleckiego, rozpoczęte w 1992 roku w Juracie.

Radosny jest fakt, że Klub Polarny, który święci właśnie Jubileusz 40-lecia, jest w dobrej kondycji!

Sympozja i konferencje

Literatura

- BARANOWSKI S., 1975, Powstanie Klubu Polarnego, Czasopismo Geograficzne T. XLVI, z.3, Wrocław , 354-356.
- BARANOWSKI S. 1977, Powstanie i działalność Klubu Polarnego przy Polskim Towarzystwie Geograficznym w latach 1974-1976, Sympozjum Polarne-1977, PAN Oddz. Wrocław, 115-119.
- JAHN A., 1989, Klub Polarny i jego dzieje. XVI Sympozjum Polarne „Dorobek i perspektywy badań polarnych. UMK Toruń, 15-40
- JAHN A., 1991: Z Kleparowa w świat szeroki. Ossolineum, Wrocław, s.332.
- KŁYSZ P., 1993, Polscy Polarnicy, Wyd. Sorus. Poznań, s. 79.
- PEREYMA J. 2014, 35 Sympozjów Polarnych, Biuletyn Polarny nr 17-18, Kraków – Wrocław, 36-38.
- PEŃKALA K., STANKOWSKI W., 1999, Klub Polarny Polskiego Towarzystwa Geograficznego, Biuletyn Polarny nr 7, Kraków-Lublin, 11-16.